

De Standaard 10/08/2015 - Vicky Vanhoutte

ROUWTERAPEUT JOHAN MAES

‘Na drie dagen moeten gaan werken, is schrijnend’

Drie dagen rouwverlof is te weinig. Maak er tien van, zegt de SP.A. Dat vindt ook rouwtherapeut Johan Maes.

De impact van verlies wordt te weinig erkend, zegt Johan Maes. Henk Braam/hh

Om de zoveel jaar ligt ze op tafel: de eis om het rouwverlof uit te breiden. Nooit wordt ze ingewilligd. Nu is het oppositiepartij SP.A die ervoor pleit de drie dagen rouwverlof op te trekken naar tien.

Wettelijk heeft, afhankelijk van de relatie tot de overledene, iemand recht op twee of drie dagen rouw- of omstandigheidsverlof. Dat moet worden opgenomen tussen de dag van overlijden en de dag van de begrafenis.

Te weinig, zegt Meryame Kitir van de SP.A. En dus wil ze het aantal optrekken naar vijf tot tien dagen, op te nemen binnen het jaar na het overlijden.

Een goed idee?

Johan Maes, rouwtherapeut en -expert: ‘Zeker, uitbreiding is nodig. Vooral omdat er meer aandacht en meer erkenning moet komen voor de ontwrichtende impact die verlies van een dierbare kan hebben.’

‘Uiteraard verschilt het van individu tot individu. Er bestaan geen recepten voor rouwverwerking. Desalniettemin moet het meer en beter bespreekbaar worden op de werkvloer.’

Dat zou een positief signaal zijn?

‘Wie na de begrafenis thuis wil blijven, moet ziekteverlof nemen. Er is dus veel ziekteverzuim. Bovendien is er veel geestelijk absentisme bij wie gaat werken, mensen zijn er niet echt met hun gedachten bij.’

‘Iemand in mijn praktijk vertelde me dat ze soms tien minuten gaat zitten huilen op de wc. Ze wil niet dat iemand haar verdriet ziet. Wel: het zou niet mogen dat mensen hun verdriet moeten verzwijgen of verbergen. Terwijl dat vaak gebeurt. Vaak willen bedrijven dat je efficiënt functioneert. Of rouwenden krijgen te horen: laat het los, heb je dat nu nog niet verwerkt? Als er daarentegen over gepraat wordt op de werkvloer, dan wordt je verdriet erkend. Dat heeft een positief effect.’

‘Bij artsen merk je tegenwoordig een positieve kentering. Vroeger werd rouw te veel beschouwd als een vorm van depressie. Er werden makkelijk antidepressiva voorgeschreven. Nu is er meer inzicht.’

Ook werken kan een positief effect hebben?

‘Zeker. Sommigen zijn meer gebaat bij gaan werken. Ze kunnen het huis uit waar herinneringen hangen. Of het gevoel competent te zijn of te functioneren, helpt bij de rouwverwerking.’

Volstaat het, zeven dagen extra?

‘Het omstandigheidsverlof van drie dagen is te weinig. Het dient uitsluitend om praktische zaken te regelen. De echte rouw begint na de begrafenis, dan pas neem je emotioneel afscheid.’

‘Persoonlijk ben ik gewonnen voor het voorstel van Rondpunt, dat ze hebben uitgewerkt met enkele rouwspecialisten en ouders van verongelukte kinderen. Behoud de drie dagen, zeggen ze, en doe er een “krediet” van zeven dagen bovenop, die je op mag nemen in de drie jaar die volgen op het overlijden. Je kunt kiezen wanneer je thuisblijft, wat voor jou moeilijke dagen zijn, want dat verschilt sowieso individu tot individu. Een grafsteen kopen bijvoorbeeld. Of een eerste sterfdag.’

Wie zal dat betalen?

‘Ik vraag me ook af of het realistisch is. Maar ik ben geen specialist ter zake. Politici moeten zich buigen over het budget.’

‘Wel moeten politici zich afvragen of het ziekteverzuim waarvan het korte rouwverlof het gevolg is niet stilaan meer begint te kosten dan extra rouwverlof. Ook voor geestelijk absentisme lopen de kosten hoog op. Wie rouwt, functioneert minder goed.’

Sommigen vinden tien dagen ouderschapsverlof in vergelijking met drie dagen rouwverlof niet kunnen.

‘Bij de geboorte moet je van alles regelen, er komt bezoek. Maar dat heb je evengoed bij een overlijden. Alleen is daar de impact veel groter. Het is schrijnend dat je na drie dagen opnieuw aan het werk moet als je bijvoorbeeld een kind verliest. Dan moet je als ouder evengoed tien dagen krijgen.’

Gaat er überhaupt iemand werken na drie dagen?

‘Dat hangt, alweer, af van individu tot individu. Ik kan me voorstellen dat iemand die heel lang een zieke ouder heeft verzorgd misschien blij is weer aan het werk te mogen.’

‘Maar rouw zou meer “maatwerk” moeten zijn. En de mogelijkheid zou moeten bestaan een aantal extra dagen te hebben, die je vrij mag opnemen. Wil je liever werken, dan is dat jouw keuze.’

De Standaard 11/08/2015 – Inge Ghijs

Veel plaats voor vreugde, weinig voor verdriet

Amper drie dagen rouwverlof krijgen ouders die een kind verliezen. Ziekteverlof opnemen is de enige manier om meer tijd te krijgen om het verlies te verwerken. ‘Maar rouwen is geen ziekte’, zegt Joke Schepers van Rondpunt die daarom, net als de SP.A, pleit voor de uitbreiding tot tien dagen.

Rozette Geelen Reyskens verloor vier jaar geleden haar 22-jarige dochter Jolijn in een verkeersongeval. ‘Ze lag vijf dagen in coma en stierf op een zondag. Op zaterdag werd ze begraven. Maar ik kreeg te horen dat ik maar drie dagen rouwverlof had. Ik was verbouwereerd’, zegt Reyskens.

‘Ik schreef brieven naar Jo Vandeurzen (CD&V), Alexander De Croo en Annemie Turtelboom (beiden Open VLD). Het voorstel voor een verlenging van het rouwverlof dat door verschillende politieke partijen was ingediend, werd afgekeurd wegens te duur. Dat vond ik zo oneerlijk. Het ouderschapsverlof wordt steeds maar verlengd, in de gezondheidszorg blij je bijna een jaar thuis als je zwanger bent. Ik gun die mensen dat echt, maar het verschil is toch wel heel erg groot. Er is in deze maatschappij veel plaats voor blije gebeurtenissen en vreugde, maar heel weinig voor verlies en verdriet.’

46 dagen ziekteverlof

Drie dagen om het verlies van je kind te verwerken, het lijkt ook onwaarschijnlijk weinig. Uit een bevraging van parlementslid Lieve Van Daele (CD&V) enkele jaren geleden bij organisaties zoals Ouders van verongelukte Kinderen, Werkgroep Verder en ConTempo (voor wie zijn partner verloor), bleek dat een kwart van de 408 ondervraagden extra verlof nam na het verlies van een kind, ouder, partner, broer of zus. En dat ouders die een kind verloren gemiddeld 46 dagen ziekteverlof namen.

‘Rouwverwerking kost geestelijk en fysiek zoveel energie dat het volgens mij ook niet rendabel voor het bedrijf is om na enkele dagen alweer te gaan werken’, zegt Luc Vancoillie. Hij verloor zijn zoon Enzo (12) toen hij aan de overweg op weg naar school gegrepen werd door een trein. ‘Ik kreeg van de arbeidsgeneesheer de ruimte om zo lang als nodig thuis te blijven. Toen ik hem daarvoor bedankte, antwoordde hij dat hij niet anders kon omdat het op lange termijn desastreus zou zijn geweest en dat ik vroeg of laat anders toch een inzinking gehad zou hebben. Ik ken mensen die na drie dagen vluchten in hun werk, maar het wrekt zich toch.’

Roofbouw op lichaam

Na een week sociaal verlof en een week ziekteverlof ging Rozette Reyskens na het overlijden van haar dochter weer werken. ‘Mijn baas was cardioloog en zei dat ik snel moest komen werken omdat het de enige therapie is. Maar mentaal was ik een wrak en fysiek leek het alsof ik de Himalaya had beklommen. Je hebt op je werk een verantwoordelijkheid maar het is chaos in je hoofd. Ik heb mezelf erdoor gesleept. Achteraf beschouwd heb ik roofbouw gepleegd op mijn lichaam. Twee jaar geleden kreeg ik longkanker, terwijl ik nooit heb gerookt.’

Het voorstel van de SP.A (DS 10 augustus) om het rouwverlof uit te breiden van drie naar tien dagen als je kind, ouder of partner sterft, en van één naar vijf dagen als je (schoon)broer of zus of een kleinkind sterft, komt niet toevallig nu. Alle verlofstelsels liggen op tafel. 'Het is dus het moment om extra dagen in geval van overlijden te vragen', zegt Joke Schepers van Rondpunt. Samen met de Gezinsbond en de vereniging Ouders van Verongelukte Kinderen schreef Rondpunt vlak voor de zomer politici aan met de vraag om het 'omstandigheidsverlof' uit te breiden. 'Wij spreken eigenlijk niet over rouwverlof', zegt Schepers, 'want die eerste dagen zijn alleen maar om de eerste shock op te vangen en alle administratieve zaken te regelen. Rouw komt pas daarna.'

'Wij vinden ook niet dat het Riziv die extra dagen moet betalen, want dat geeft het verkeerde signaal. Rouwen is geen ziekte, maar normaal gedrag van een gezonde mens', zegt Manu Keise van de Gezinsbond. 'We pleiten voor tien dagen krediet, op te nemen binnen de twee jaar na het overlijden, niet verplicht, wel als mogelijkheid. Want er zijn mensen die liever na enkele dagen al weer gaan werken, maar die het wel moeilijk hebben op de eerste verjaardag van het kind of de sterfdag of bij wie de klok later komt.'

Vancoillie is geschokt door sommige reacties op het SP.A-voorstel op sociale media. Dat de 'gratis politiek' weer terug is, dat je niet alles op de kap van de werkgever kunt krijgen. 'Alsof we profiteurs zijn', zegt Vancoillie. 'Je kunt nu inderdaad ziekteverlof nemen, maar je bent niet ziek. Als die tien dagen standaard zouden worden, zou dat voor mij wel betekenen dat de samenleving erkent dat je die tijd nodig hebt en dat je recht op verwerking hebt.'

De Standaard 11/08/2015 – Inge Ghijs

Rouwverlof snel voorbij

Bij het overlijden van een partner, kind, stiefkind, vader, moeder, schoon- of stiefvader, schoon- of stiefmoeder: drie dagen op te nemen tijdens de periode te rekenen van de dag van overlijden tot de dag van de begrafenis.

Bij overlijden van (schoon)broer/zus, grootvader, grootmoeder, kleinkind, achterkleinkind, schoonzoon/dochter: twee dagen als de overledene inwoonde.

Als de overledene in deze gevallen niet inwoonde bij de werknemer krijgt hij/zij alleen vrij de dag van de begrafenis.

Niet meer heimelijk achter een doktersbriefje

Soms heeft een parlement erg veel tijd nodig om een billijke en breed gedragen maatregel goed te keuren. CD&V, MR, CDH, Ecolo/Groen, SP.A: allemaal hebben ze de voorbije jaren voorstellen gelanceerd om het rouwverlof te verlengen. Tien dagen in de plaats van drie of vier dagen vrij voor wie zijn kind of partner verliest. Geen van die voorstellen heeft het gehaald. Nu is er een nieuw van de SP.A, tegenwoordig een oppositiepartij. Op onorthodoxe wijze kan het er alsnog van komen.

De vraag naar een langer rouwverlof lijkt op het eerste gezicht haaks te staan op de politieke tijdgeest. Al in de verkiezingscampagne beloofden de partijen die nu de meerderheid uitmaken, om de bezem te halen door het bos aan verlofstelsels. Al dat verlof voor werknemers scheen toch vooral een hangmatcultuur te bevorderen. Een paar maanden tijdskrediet op kosten van de gemeenschap om op wereldreis te gaan, zoals het cliché ging, dat vloekt wanneer de productiviteit omhoog moet en de prijs van arbeid omlaag. Verlof betekent dat burgers niet werken. Politici delen graag zulk verlof uit. Er waren voorstellen om het zwangerschapsverlof te verlengen, om mannen vaker op ouderschapsverlof te sturen en hen extra geboorteverlof te geven, om adoptieouders het equivalent van bevallingsverlof te gunnen. Arbeidsmarktdeskundigen schudden het hoofd. Vaak leidt dat verlof tot meer deeltijds werk of carrières die voor lange tijd opgeschort worden. Ook het heilzame effect van het tijdskrediet staat ter discussie. Mannen en vrouwen worden er bijvoorbeeld niet gelijk door.

Het rouwverlof viel al enkele keren op het laatste nippertje van tafel omdat het een prijs heeft. Eén miljoen zou het kosten onder de regering-Verhofstadt, zeven miljoen onder de regering-Di Rupo. Klein geld in vergelijking met het grote leed dat de maatregel moet helpen draaglijker te maken. Daarom past het rouwverlof ook niet echt in het rijtje van verlofstelsels die minister van Sociale Zaken Maggie De Block onder de loep neemt zodat de meerderheid een keuze kan maken welke ze steunt. Het is geen gunst. Het verhoudt zich niet tot de statistieken van de activiteitsgraad. Het is een gebaar van medemenselijkheid. Er zit symboliek in. De maatschappij erkent de shock die de dood van een kind of partner veroorzaakt. Die erkenning weerspiegelt dat wij anders gaan kijken naar rouw, dood en verlies. Het taboe over de dood is al enige tijd aan het lichten. Het verlies hoeft niet heimelijk verstopt achter een doktersbriefje geleden te worden. Wie rouwt hoeft zich niet ziek te laten verklaren. Die mag tonen wat het verlies aanricht, en die verdient ons medeleven. Rouwen wordt een recht. Die grotere gevoeligheid maakt de tijd rijp om dat verlof nu eindelijk uit te breiden.